ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ			
Факультет	Образотворче мистецтво	Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Кафедра	Графіка	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	Вибіркова
Спеціальність	В4 Образотворче мистецтво та реставрація	Семестр	1
Освітня програма	Графічні практики	Групи	ГП26-М, СЖ26-М

СУЧАСНА ТИПОГРАФІКА

Семестр 1 (осінь 2026), 14 тижнів

Викладач	Чекаль Олексій Георгійович, PhD
E-mail	chekal.alex@gmail.com
Заняття	За розкладом, онлайн (Zoom)
Консультації	За домовленістю в робочі дні
Телефон	057-706-03-50 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Лекції, практичні заняття та консультації проходять онлайн у Zoom у визначені розкладом дні та години. Посилання на конференцію, приклади, аналоги й матеріали лекцій розміщуються в групі курсу (посилання надається на першому занятті).

Поза заняттями офіційним каналом є електронна пошта в робочі дні. Умови листування:

1. у темі листа обов’язково зазначити назву дисципліни («Сучасна типографіка»), ім’я, групу і тему завдання;
2. файли підписувати так: *прізвище_назва-завдання*; розширення jpeg (RGB) або pdf;
3. фінальні носії виконуються на основі погоджених ескізів, згідно з визначеними параметрами (формат, роздільна здатність, колірна модель).

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Для успішного вивчення дисципліни здобувачі використовують знання з дисциплін циклу професійної підготовки бакалаврату: «Шрифт і типографіка», «Композиція», «Кольорознавство», «Основи графічного дизайну».

НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

- Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з дисципліни «Сучасна типографіка».
- Візуальний методичний матеріал: схема принципів організації шрифтового плаката, добірки робіт типографів за напрямами, роботи здобувачів.

НЕОБХІДНЕ ОБЛАДНАННЯ

Блокнот для ескізів, олівець, туш, маркери, інструменти для каліграфії (за потреби). Комп'ютер із доступом до мережі Інтернет, програми Adobe Illustrator, Adobe InDesign, Adobe Photoshop або їхні аналоги, програма для мокапів (за вибором).

МЕТА Й ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Мета дисципліни — сформувати в здобувачів уміння знаходити типографічну мову для конкретної культурної події та розгортати її в цілісну систему носіїв. Об'єктом проєктування є музична подія, яку здобувач обирає самостійно: концерт, фестиваль, тур, реліз альбому.

Завдання дисципліни: опанувати схему принципів організації шрифтового плаката (деталізація й акцентування тексту, тип організації простору, стиль шрифту, художні засоби); пов'язати кожен тип організації простору з історією типографіки та іменами провідних типографів; навчитися обґрунтовано добирати типографічну мову відповідно до стилю музики; спроєктувати систему носіїв: постер, запрошення, квиток, музичний носій, мерч, мінібрендбук.

Дисципліна забезпечує компетентності:

- ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК2. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.
- ЗК5. Здатність розробляти та керувати проєктами.
- СК1. Здатність переосмислювати базові знання, демонструвати розвинену творчу уяву, використовувати власну образно-асоціативну мову при створенні художнього образу.
- СК2. Здатність трактувати формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
- СК7. Здатність створювати затребуваний на художньому ринку суспільно значущий продукт образотворчого мистецтва.

Програмні результати навчання:

- ПРН4. Представляти формотворчі мистецькі засоби як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства.
- ПРН5. Критично осмислювати теорії, принципи, методи та поняття з різних предметних галузей для розв'язання завдань і проблем у галузі образотворчого мистецтва.

– ПРН10. Застосовувати у мистецькій діяльності знання естетичних проблем образотворчого мистецтва та основних принципів розвитку сучасного візуального мистецтва.
– ПРН12. Представляти результати діяльності у професійному середовищі в Україні та в міжнародному професійному середовищі.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна вивчається протягом одного семестру (14 тижнів): 3 кредити ЄКТС, 90 годин, з них 14 — лекції, 28 — практичні заняття, 48 — самостійна робота. Містить 2 модулі.

МОДУЛЬ 1. Тема 1. Типографічна мова музичної події (1–8 тижні). Здобувач обирає музичну подію і за стилем музики визначає тип організації простору (класичний, модерністський, постмодерністський). Далі він обирає акцент (літера, слово, текстура), стиль шрифту (текстовий-історичний, декоративний, індивідуальний) і художній засіб (символ, метафора, алегорія). Кожен вибір спирається на історію типографіки та роботи конкретних типографів. Результат — паспорт типографічної мови та ескіз постера.

МОДУЛЬ 2. Тема 2. Система носіїв музичної події (9–14 тижні). Знайдена мова розгортається в систему: постер, запрошення, квиток, музичний носій (CD, вінілова платівка або цифровий реліз), мерч, цифрові носії, мінібрендбук.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються на лекційних і практичних заняттях. Лекції зосереджено в першому модулі, вони поєднують історію типографіки з методикою схеми. Самостійна робота спрямована на пошук і аналіз аналогів, виконання ескізів і фінальних носіїв, підготовку до переглядів. Додаткових завдань для самостійної роботи не передбачено, але ініціатива вітається бонусними балами.

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є екзаменаційний перегляд. Для отримання оцінки необхідно пройти поточний контроль на заняттях і модульний перегляд (8 тиждень). На екзаменаційному перегляді (14 тиждень) здобувач презентує систему носіїв: PDF-презентацію і два планшети 60×90 см або віртуальну експозицію.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Бали	ECTS	Національна шкала
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
75–81	C	добре
64–74	D	задовільно
60–63	E	задовільно

Бали	ECTS	Національна шкала
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Заняття проходять онлайн і починаються чітко за розкладом. Під час занять необхідно вимкнути звук телефонів, але програма сповіщення про повітряну тривогу має бути налаштована. Про вихід із конференції слід попередити. Вітається відкрите обговорення, аргументоване відстоювання власної позиції й толерантне ставлення одне до одного. Про перенесення заняття викладач попереджає завчасно і узгоджує новий час зі старостою групи.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропуски без поважних причин не допускаються (причини мають бути підтверджені). Пропущену тему здобувач відпрацьовує самостійно і на наступному занятті показує результат.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Здобувачі зобов’язані дотримуватися правил академічної доброчесності на всіх етапах: аналоги використовуються лише як предмет аналізу, з посиланням на автора. Якщо під час контролю виявлено плагіат, здобувач не отримує балів за завдання. Використання генеративних інструментів допускається лише за погодженням із викладачем і з обов’язковим зазначенням.

РОЗКЛАД КУРСУ

Модуль 1. Типографічна мова музичної події · Модуль 2. Система носіїв

Тиж-день	Тема	Вид заняття	Зміст	Год.	Контроль
1	1.1	лекція практ.	**Типографіка музичної події. Принципи організації шрифтового плаката** Л: Вступ до курсу. Музична подія як об’єкт типографічного проєктування. Схема принципів організації шрифтового плаката: чотири осі (деталізація й акцентування тексту, тип організації простору, стиль шрифту, художні засоби). П: Вибір музичної події, складання брифу (подія, стиль музики, аудиторія, місце, дата, ключові учасники).	Л 2 П 1	Бриф події
2	1.2	лекція практ.	**Класичний тип організації простору** Л: Ренесанс і класична книга: Альд Мануцій, Крістоф Плантен, Джамбаттіста Бодоні. Британське відродження книги: Вільям Морріс, Стенлі Морісон, Ян Чихольд у Penguin. Георгій Нарбут. Симетрія, вісь, ієрархія, поля. П: Збір аналогів, мудборд. Аналіз 5–7 типографічних рішень для музичних подій.	Л 2 П 1	Мудборд, аналіз аналогів

Тиж-день	Тема	Вид заняття	Зміст	Год.	Контроль
3	1.3	лекція практ.	**Модерністський тип організації простору** Л: Авангард і Bauhaus: Василь Єрмилов, Борис Косарев, ранній Ян Чихольд («Die neue Typographie»), Герберт Байєр. Швейцарська школа: Йозеф Мюллер-Брокман, Еміль Рудер, Армін Гофманн, Карл Герстнер. Американська корпоративна ера: Пол Ренд, Сайпе Пінелес, Массімо Віньєллі, Джордж Лоїс. Польська школа плаката. П: Визначення типу простору для обраної події. Три композиційні ескізи-схеми.	Л 2 П 1	3 композиційні ескізи
4	1.4	лекція практ.	**Постмодерністський тип організації простору і сучасність** Л: Постмодернізм і деконструкція: Вольфґанґ Вайнґарт, Ейпріл Ґрейман, Невілл Броуді, Девід Карсон, Руді Вандерланс (Emigre), Кетрін Мак-Кой, Тібор Кальман. Сучасність: Штефан Загмайстер, Паула Шер, Ірма Бом, Петер Саввілл, Ерік Шпікерманн, Experimental Jetset. П: Ескізи композиції у двох протилежних типах простору для порівняння.	Л 2 П 1	2 порівняльні ескізи
5	1.5	лекція практ.	**Деталізація та акцентування тексту: літера, слово, текстура** Л: Форма-фон (акцент на літері), жест-фраза (акцент на слові), текст-текстура (акцент на масі тексту). Приклади: Герб Любалін, Філіп Апелуа, Ральф Шрайфоґель, Ніклаус Трокслер. П: Три вправи-варіації на назву події: літера, слово, текстура.	Л 2 П 1	3 вправи-варіації
6	1.6	лекція практ.	**Стиль шрифту: текстовий (історичний), декоративний, індивідуальний** Л: Історичні моделі текстового шрифту, акцидентні й орнаментальні шрифти, летеринг і каліграфія як особистий жест (Маріан Бантьєс, Штефан Загмайстер). Український блок: Георгій Нарбут, Василь Кричевський, Володимир Юрчишин, Віталій Мітченко; сучасні — Аґрафка, Артем Костюк, Іван Шкварун. П: Добір шрифтового рішення: гарнітура, пара гарнітур або власний летеринг для назви події.	Л 2 П 1	Шрифтове рішення назви
7	1.7	лекція практ.	**Художні засоби: символ, метафора, алегорія** Л: Типографічний образ через символ, метафору, алегорію. Петер Саввілл (Factory Records), Генрик Томашевський, Ян Леніця, Роман Цєслевич, Вальдемар Свєжи, Фелікс Пфефлі, Хе Цзяньпін, Sulki & Min. П: Складання «паспорта типографічної мови» події (формула a–b–c–d).	Л 2 П 1	Паспорт типографічної мови
8	1.7	практ.	**Ключовий образ події. Модульний перегляд** П: Ескіз постера як носія ключового образу. Модульний перегляд: бриф, мудборд, ескізи, паспорт мови, ескіз постера.	П 3	Модульний перегляд

Тиж-день	Тема	Вид заняття	Зміст	Год.	Контроль
9	2.1	практ.	**Постер (афіша) і основа фірмового стилю** П: Фінальний постер. Основа фірмового стилю: логотип або шрифтова назва, палітра, шрифти, графічний елемент.	П 3	Постер, основа стилю
10	2.2	практ.	**Запрошення, квиток, флаєр, програма** П: Розробка запрошення (друкованого й електронного), квитка, флаєра або програми-буклета.	П 3	Запрошення, квиток, флаєр / програма
11	2.3	практ.	**Музичний носій: CD, вінілова платівка, цифровий реліз** П: CD (буклет, інлей, корінець, диск) або вінілова платівка (конверт, яблучко, вкладка); цифровий реліз.	П 3	Музичний носій
12	2.4	практ.	**Мерч і цифрові носії** П: Мерч (щонайменше два предмети: футболка, шопер, значки, наліпки). Соцмережі: пост 1:1 і 4:5, сторіз 9:16; банер.	П 3	Мерч, цифрові носії
13	2.5	практ.	**Мінібрендбук події. Підготовка до експозиції** П: Мінібрендбук (правила логотипу, кольори, шрифти, приклади носіїв). Мокапи, підготовка файлів до друку й експозиції.	П 3	Мінібрендбук, мокапи
14	2.5	практ.	**Презентація системи носіїв. Екзаменаційний перегляд** П: Презентація проєкту: типографічна мова, система носіїв, обґрунтування вибору.	П 3	Екзаменаційний перегляд
			Всього аудиторних:	**42**	Л 14 · П 28

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Модуль	Тема	Результат	Бали
1	Теми 1.1–1.4	Бриф, мудборд і аналіз аналогів, композиційні ескізи	0–10
1	Теми 1.5–1.6	Вправи на акцентування тексту, шрифтове рішення назви	0–10
1	Тема 1.7	Паспорт типографічної мови	0–5
1	Модульний перегляд	Ескіз постера як ключового образу	0–15
2	Тема 2.1	Постер і основа фірмового стилю	0–15
2	Тема 2.2	Запрошення, квиток, флаєр / програма	0–10
2	Тема 2.3	Музичний носій (CD, вініл або цифровий реліз)	0–15
2	Тема 2.4	Мерч і цифрові носії	0–10
2	Тема 2.5 / екз. перегляд	Мінібрендбук і презентація системи	0–10
		Модуль 1	**0–40**
		Модуль 2	**0–60**

Модуль	Тема	Результат	Бали
		Всього	**100**

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

90–100 балів («відмінно», A) отримує здобувач, який в повному обсязі опанував лекційний і практичний матеріал, знайшов переконливу типографічну мову події та обґрунтував її історичними орієнтирами, виконав повну систему носіїв на високому професійному рівні, надав додаткові варіанти, брав участь у конкурсах, виставках чи конференціях.

82–89 балів («добре», B) отримує здобувач, який добре опанував матеріал, вчасно й якісно виконав усі обов'язкові носії, творчо підійшов до завдання, але припустився кількох незначних помилок.

75–81 бал («добре», C) отримує здобувач, який в цілому опанував матеріал і виконав більшість носіїв, але система має помітні недоліки: непослідовність типографічної мови, слабке обґрунтування.

64–74 бали («задовільно», D) отримує здобувач, який не в повному обсязі опанував матеріал, виконав основні носії на недостатньому професійному рівні (неохайність, відсутність творчого підходу).

60–63 бали («задовільно», E) отримує здобувач, який виконав лише частину носіїв, робота має багато значних недоліків або подана невчасно.

35–59 балів («незадовільно», FX) отримує здобувач, який не впорався з головними завданнями дисципліни, пропускав заняття без поважних причин. Потрібна значна додаткова робота і повторне складання.

1–34 бали («незадовільно», F) отримує здобувач, який не виконав програми дисципліни і не пройшов поточного контролю. Передбачено обов'язкове повторне вивчення дисципліни.

СИСТЕМА БОНУСІВ

Додаткові бали (до 10, у межах 100) нараховуються за участь у конкурсах і виставках (зокрема Pangram), публікацію або доповідь на конференції за темою дисципліни, реальну реалізацію проєкту для музичної події, додаткові носії понад обов'язковий перелік.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Гальченко В. Ю. Типографика: основы и принципы. Харків: ХДАДИ, 2007. 72 с.
2. Іваненко Т. О. Шрифтовий дизайн: основи: навч. посіб. Харків: ХДАДМ, 2019. 144 с.
3. Шевченко В. Я. Композиція плаката: навч. посіб. 2-ге вид., доп. Харків: Колорит, 2007. 133 с.

4. Мітченко В. Каліграфія. Взаємовпливи шрифтів: теорія і практика; кирилиця і латиниця; історія і сучасність. Київ: Laurus, 2018. 288 с.
5. Lupton E. Thinking with Type: A Critical Guide for Designers, Writers, Editors, and Students. 2nd ed. New York: Princeton Architectural Press, 2010. 224 p.
6. Müller-Brockmann J. Grid Systems in Graphic Design. Niggli, 1981. 176 p.
7. Ruder E. Typographie: A Manual of Design. Niggli, 1967.
8. Tschichold J. Die neue Typographie. Berlin, 1928.

Допоміжна:

1. Bringhurst R. The Elements of Typographic Style. 4th ed. Hartley & Marks, 2012.
2. Meggs P. B., Purvis A. W. Meggs' History of Graphic Design. 6th ed. Hoboken: Wiley, 2016.
3. Poynor R. No More Rules: Graphic Design and Postmodernism. London: Laurence King, 2003.
4. Blackwell L., Carson D. The End of Print: The Graphic Design of David Carson. San Francisco: Chronicle Books, 1995.
5. Gerstner K. Designing Programmes. Niggli, 1964.
6. Kinross R. Modern Typography: An Essay in Critical History. 2nd ed. London: Hyphen Press, 2004.
7. Мітченко В. Естетика українського рукописного шрифту. Київ: Грамота, 2007. 208 с.
8. Pangram. Міжнародний студентський конкурс зі шрифту і каліграфії. Харків: ХДАДМ, 2023.